

Suomettuminen oli uhka ja uusi alku

■ Jukka Tarkka

Suomen toimintaa kylmän sodan paineessa on totuttu pitämään pelkkänä Neuvostoliiton myötäilyinä, mutta siinä oli surkean suhuroinnin rinnalla myös älykästä yrittämistä. Suomi onnistui väistöliikkeillään torjumaan Neuvostoliiton etukenoisia aloitteita, se kytkeytyi lännen rakenteisiin ja kehitti puolustuskyvyn, joka Neuvostoliiton oli hyväksyttävä paikalliseksi realiteetiksi. Suomi joutui kaiken aikaa olemaan varuillaan, mutta niin joutui Neuvostoliittokin. Puhe ystävydestä ja luottamuksesta oli lumetta.

Suomettuminen oli juuri sellainen synkkä pilvi, jollaiseksi sitä on totuttu kuvaamaan, mutta siinäkin pilvessä oli hopeareunus, kuten synkissä pilvissä kuulemma joskus on. Se hopeareunus auttoi kääntämään uhkat uuden aluksi, ja joskus jopa pienimuotoisiksi menestystarinoiksi. Vaikka noottikriisi syksyllä 1961 tuntui suorastaan tyrmäävän dramaattiselta, se johti lopulta Pariisin rauhansopimuksen ohjustulkintaan ja parlamentaaristen puolustuskomiteoiden säännölliseen toimintaan. Tuloksena oli Suomen puolustuskyvyn terästyminen. Turvallisuuspolitiikan sotilaallisesta pilarista tuli vähitellen Neuvostoliiton toimintavapautta rajoittava tekijä.

Suomettumisen ydin

Tšekkoslovakian miehitys kesällä 1968 sai monet poliittiseen maailmanlopun tunnelmiin, presidentti Urho Kekkonen tuntuu olleen jonkin aikaa melkein psykoosissa. Presidentti kokosi kuitenkin itsensä ja sai syksyllä Neuvostoliiton pääministerin myöntämään, että Suomi oli ainoa naapuri, josta Kremlille ei ole aiheutunut uhkaa eikä huolta. Mutkia vain vähän oikoen voidaan aja-

tella, että tästä aukeni tie kohti Etykiä ja Suomen puolueettomuuden poliittista vahvistamista.

Suomettumisen sisään rakennettuna elementtinä oli Neuvostoliiton imartelu. Jotkut tulkitsivat tällaisen menon melkein maanpetokseksi, toiset taas pitivät sitä kansallisen hengissäselviämisen tärkeänä osatekijänä. Suomettumisen ymmärtäminen on vaikeaa siksi, että se oli näitä molempia.

Idänpolitiikan viritys toi hiusen arvovaltaistelun hallitsemaan ympäristöön pehmoarvoja korostavan vivahteen. Sellainen määrä ystävyttä ja luottamusta oli ristiriidassa reaalipolitiikan klassisten perustekijöiden kanssa. Kansainvälisessä politiikassa tunteilu on yleensä johtanut katastrofiin, ja suomettuminen näytti tunteilulta. Se ei silti johtanut katastrofiin, sillä tässä pehmoilussa oli kyyninen sivuvivahde, suomettuminen on ytimeltään machiavellismia. Hempeä pintakiilto peitti sen kovan ytimen.

Sodasta jäänyt katkeruus peitettiin puheeseen ystävydestä. Luottamusta vakuuteltiin, koska vallalla oli epäluulo. Kommentoitiin myönteisesti niitakin asioita, joita vastustettiin. Vannottiin yya-uskollisuutta, mutta varauduttiin puolustautumaan pakkoapua vastaan. Puhuttiin idän-suhteista, mutta rakennettiin suhteet länteen. Torjuttiin yhteiset sotaharjoitukset Neuvostoliiton kanssa, mutta avattiin sotilas- ja poliisitiedustelun yhteistyökanavat Natoon.

Ystävyys pinnan alla

Suomi säilytti itsenäisyytensä ja pystyi laventamaan liikkumatilaansa yllättävän nopeasti sodan jälkeen, vaikka se ei aina itsekään huomannut sitä kuin viiveellä. Suomi hyväksyttiin Maaailmanpankin ja Valuuttarahaston jäseniksi vuonna 1947, ja samana vuonna se osallistui merenkulun radio-

laitteita koskevaan kansainväliseen kokoukseen ja alkoi osallistua YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) konferensseihin. Samoihin aikoihin Suomi oli huomioitsija Maailman terveysjärjestön (WHO) perustavassa kokouksessa ja sai kutsun YK:n kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon kokoukseen. Kansainvälisen kaupan tullittomuutta ja muuta vapautta edistämään perustettuun GATT-järjestöön Suomi liittyi ilman isoja ongelmia keväällä 1950. Jo vuosi sitä ennen Suomi oli mukana Annecyn kierrokseksi sanotussa tullialennussopimuksessa. Ja kylmän sodan jo puhjettua Suomen onnistui vielä ujuttautumaan GATT:iin ja OECD:hen.

Presidentti J. K. Paasikivi määritteli kaikessa hiljaisuudessa suomettumispoliitiikan peruselementit yllättävän aikaisessa vaiheessa, 1940-luvun lopulla. Suomen pyrkiessä kansainvälisen rahoitusmaailman ja luottomarkkinoiden verkostoon hän ei peitellyt poliittisia ja jopa filosofisia perusteitaan. Paasikivi sanoi Yhdysvaltain Helsingin-lähettiläälle Maxwell Hamiltonille: ”Me kuulumme Pohjoismaihin. Meidän historiamme ja valtiollinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen järjestyksemme on pohjoismaista, lähinnä ruotsalaista. Me tahdomme päästä vaikeuksistamme säilyttäen vapautemme. Sen tähden olemme kääntyneet avunpyynnöllemme länteen. Emme halua kääntyä itään.”

Presidenttikautensa lopulla Paasikivi kiinnitti huomiotaan sotilaallisen puolustuskyvyn turvallisuuspoliittiseen merkitykseen. Hän kirjoitti ministerien kanssa näistä asioista käydyistä keskusteluista päiväkirjaansa, että kaikesta huolimatta oli otettava huomioon sodan mahdollisuus, vaikka se ei tule lähiaikoina, ”ei minun aikani”. Mitä parempi puolustuslaitos, sen suuremmat mahdollisuudet Suomella olisi välttää venäläistä okkupaatiota. Paasikivi täsmensi professori Arvi Korhoselle: on tultava toimeen venäläisten kanssa pääasiassa poliittisesti, sillä sotilaallisesti he eivät ole lyötävissä. ”Armeijamme on tietysti pidettävä niin hyvässä kunnossa kuin mahdollista.”

Uhkakuvana oli Neuvostoliiton hyökkäys ja Suomen miehitys. Siitä käytettiin kiertoilmausta ”massiivinen maahyökkäys”, ja sen yhteydessä

viitattiin talvi- ja jatkosotaan. Oletetusta hyökkäjästä ei ollut epäselvyyttä, vaikka se jätettiin nimeämättä. Kesäkuussa 1954 Paasikivi piti lännestä tulevaan hyökkäysuhkaan perustuvaa yyy-konsultaatiota mahdollisena. Konsultaatioiden välttämiseen sellaisessa tilanteessa tarvittiin puolustuskykyä.

Tammikuun puolivälissä 1955 Paasikivi kehitti ajatuksiaan pääministeri Urho Kekkosen kanssa. Jos venäläiset eivät noudata sopimuksia, ja käyttävät asevoimaa, ”meidän täytyy toimia toisin kuin tšekit, puolalaiset ym. ja sen täytyy olla venäläisille selvä”. Hän puhui siis puolustautumisesta Neuvostoliittoa vastaan, ja se valmius ulottui ideologioihin: jos venäläiset ”vaativat kaikkia tulemaan samaan uskoon”, sitä emme hyväksy. Paasikiven puolustusoppi oli puolustautumista apua vastaan torjumalla massiivinen maahyökkäys. Suomen turvallisuusdoktriinin sotilaspoliittinen osa ei siis syntynyt Kekkosen aikana, kuten on totuttu ajattelemaan. Se kuului Paasikiven perintöön

Samaan aikaan kun Suomi aloitti puolustusvalmiuden hitaan rakennustyön, se loi vaihtokäytännön henkisen yhteyden lännen kulttuuriin. Yhdysvaltain Suomelle myöntämien lainojen ja rahoitusjärjestelyiden suorituksista muodostettiin Asla- ja Fulbright-apurahajärjestelmät, jotka toimivat 1980-luvun alkupuolelle asti. Kolmen vuosikymmenen aikana Yhdysvalloissa opiskeli tai opetti niiden myöntämällä stipendeillä noin 2 500 suomalaista akateemista asiantuntijaa ja yhteiskunnallista vaikuttajaa.

Yhdysvaltain tiedustelupalvelu selvitti vähin äänin matkaan lähtijöiden taustan ja seurasi stipendiaattien asenteita opinto- ja matkaohjelman eri vaiheissa. Raportit kokosi CIA. Vuoden 1970 hallituksen ministereistä lähes puolet ja eduskunnan jäsenistä runsaat 16 prosenttia oli entisiä Asla-stipendiaatteja.

Stipendiaatit palasivat Suomeen uriansa aktiivisessa rakennusvaiheessa, viimeistelivät virkoihin tarvittavat akateemiset näytöt, ja miehittivät huomattavan osan professorikunnasta. Uuden ajan oppituolien haltijat sovelsivat stipendiaaikana omaksumiaan uusia oppeja ja modernisoivat vanhojen oppituolien ympärille vakiintuneita

perinteisiä toimintamalleja.

Angloamerikkalainen akateemisuus vaikutti voimakkaasti, mutta vaikeasti mitattavalla tavalla suomalaiseen yliopistomaailmaan uusvasemmistolaisuuden ja nuorisoradikalismien kultakaudella. Sen opillinen asenne suosii uusvasemmistolle tyypillistä yhteiskunnallista yleiskriittisyyttä. Samalla se kuitenkin kantoi myös läntistä moniarvoisuuden perinnettä ja joutui siksi usein taisteluasemiin valmista maailmanmallia edustavan sosialismin kanssa.

Asla- ja Fulbright-stipendijärjestelmien aktiivivaiheen aikana suomalaisia opiskeli myös toisaalla, Moskovan puoluekouluissa. Näiden noin 500 kommunistinuoren välityksellä neuvostiedustelu loi poliittisen johtonsa käyttöönsä Suomikuvan, joka oli Kremlin Suomea koskeneiden valintojen taustalla. Se oli taustarakenteensa takia vinoutunut ja yksipuolinen verrattuna siihen vaikutelmaan, joka syntyi Yhdysvalloissa sen tiedustelun suomalaisista stipendiaateista keräämään aineiston perusteella. Yhdysvalloissa Suomi tunnettiin paremmin kuin Neuvostoliitossa, ja länsi vaikutti henkisesti tasolla Suomeen enemmän kuin itä. Akateemisuus ja suhdetoiminta voittivat poliittisen patsastelun ja uhkailun.

Samaan aikaan aseellisen puolustuksen uudelleenarvioinnin ja älyllisten länsisuhteiden luomisen kanssa Suomi avasi yhteistyökanavat lännen tiedusteluyhteisöön. Se torjui julkiset yya-konsultaatiot ja sai taloudellisen länsi-integraation alulle. Molemmat näistä saavutuksista toteutuivat sen verran vitkastellen ja kompastellen, että tyyliä ei tullut, mutta poliittinen tavoite saavutettiin. Ajan mittaan kommunistit sopeutuivat pohjoismaiseen demokratiaan, heidät ”inlemmattiin”, kuten Paasikivi sanoi. Se oli pohjimmiltaan kansainvälisen sosialismin kuoliaksi syilemistä.

Kyllä, mutta

Vaiivhainen menestys perustui suomalaisten tapaan peittää kielteisyytensä Neuvostoliiton aloitteita kohtaan näennäisellä myönteisyydellä. Suomen tavallinen reaktio Neuvostoliiton etukenoon oli väistöliike, joka oli sanamuodoiltaan myönteinen, mutta asiasisällöltään kieltei-

nen. Tämä ”kyllä, mutta” -strategia johti joskus menestykseen. Se tapahtui usein nilkuttaen eikä näyttänyt kovin sankarilliselta, mutta se tuotti tulosta.

Neuvostoliitto ei voinut olla ihan varma siitä, mitä tapahtuisi todellisessa kriisissä tai sodan oloissa. Suomi voisi toimia toisin kuin Neuvostoliitto odotti oman yya-tulkintansa perusteella, sillä suomalaisilla oli oma tulkintansa. Suomi kohotti puolustuskykyään hitaasti ja huomaamattomasti niin, että se alkoi vähitellen rajoittaa Neuvostoliiton toimintavapautta. Kremlin päättäjät joutuivat ottamaan huomioon senkin mahdollisuuden, että jos Suomelle tarjotaisiin yya-apua vastoin sen tahtoa, se voisi yrittää torjua pakkoapua myös aseina.

Tässä monensuuntaisesti vaihtelevassa voimakentässä Neuvostoliiton ote Suomesta helitti ja lopulta irtosi, mutta ei paukahtanut vaan kitisten. Yrittämisen puutteesta Neuvostoliittoa ei kuitenkaan voi moittia. Sen edustajat ovat eri tavoin vaikuttaneet presidentin valintaan ainakin vuosina 1956, 1962, 1973, 1982. Vuodet 1968 ja 1978 olivat lisäksi sillä hilkulla. Ahti Karjalaisen päiväkirjassa on ainakin kuusi mainintaa Neuvostoliiton osuudesta hallitusneuvotteluihin, ja Kekkonen päiväkirjat vahvistavat nämä tiedot. Näiden lisäksi on ainakin kolme muuta tietoa Neuvostoliiton roolista hallitusneuvotteluissa tai puolueiden ylimmän johdon valintatilanteissa. Ja koko kylmän sodan ajan asetelmaa sävytti Neuvostoliiton kielteisyyden Suomen länsi-integraatiota kohtaan, sen jatkuva vaatimus sotilaallisen yhteistyön kehittämistä ja synkeä vihamielisyyden Suomen puolueettomuutta kohtaan.

Julkaistussa lähdeaineistossa on vain epävirallisia viitteitä Neuvostoliiton todellisista aikeista. Niiden yleistäustana on näkemys, jonka mukaan Suomi olisi kriisitilanteissa miehittävä, koska neuvostotulkinnan mukaan yya-sopimus antoi siihen valtuudet. Suomen tulkinnasta ei silloin tarvitsisi välittää. Neuvostoliiton Suomeen lähetetyt diplomaatit ja tiedustelumiehet saivat ohjeekseen, että normaalit diplomaattiset menettelytavat eivät rajoittaisi heidän toimintaansa täällä, ei normaalitilanteissakaan. Neu-

vostoliitto piti yya-sopimusta sotilaallisena liittosopimuksena sekä luki Suomen poliittiseksi ja sotilaalliseksi etupiiirikseen.

Neuvostoliitto ei enää 1960-luvulta lähtien tukenut aktiivisesti kommunistien vallankaappaushaaveita, sillä suomalaiset toverit olivat osoittautuneet epäluotettaviksi ja saamatomiksi. Neuvostoliiton Suomen-politiikka oli machiavellistista sotilaspolitiikkaa, jonka markkinointi suomalaisille sokeroitiin isällisellä poseerauksella: Neuvostoliiton hyvä tahto oli Suomen sotilaallinen turva. Neuvostojohdon todelliset asenteet olivat tätä suorasukaisempia: Suomi on meidän hyvä provinssimme, joka on jo taskussamme. Mutta suomalaisten pehmoasenteet eivät hämänneet Kremlin johtoa: Suomi oli sen arvioissa kuin mätä kananmuna, päältä valkoinen, mutta sisus iljettävä.

Mikään näistä Neuvostoliiton tahtotilaa osoittaneista maininnoista ei esiinny poliittisesti hyväksytyissä virallisissa dokumenteissa. Ne eivät siis ole yksilöityjä toimintaohjeita tai käskyjä, toisin kuin Yhdysvaltain Suomen-politiikan suunnittelussa syntyneet asiakirjat, jotka osoittivat systemaattista, tilanteen mukaan kehittyvää näkemystä. Mutta mainintoja Neuvostoliiton arvioista ja aikeista on niin runsaasti, ne ovat niin yhdensuuntaisia ja ne ovat peräisin niin monelta eri taholta, että niiden yhteisvaikutus kertoo sentään jotakin siitä asenneilmastossa, jossa Neuvostoliitto tarkasteli ja kehitti Suomen-politiikkaansa.

Suomettuminen oli varautumista tämän paineen kestämiseen ja puolustautumiseen, jos neuvostoasenteesta Suomelle hahmottuneet riskit olisivat realisoituneet. Se oli parhaimmillaan klassisen diplomatian mukaista ovelaa luovimista ja kömpelön suurvallan heikkouksien hyödyntämistä. Se oli ystävyyden ja luottamuksen toistuvaa korostamista maireaa roolia esittäneiden todellisista ajatuksista piittaamatta.

Aika velikultia

Suomi pelasi kaksilla korteilla, se puhui toisin kuin toimi. Tällä riskinotolla se ei tietenkään saanut yliotetta vastustajasta mutta pystyi edes ajoittain vaikuttamaan aktiivisuudellaan ja pitä-

mään Neuvostoliiton varuillaan. Se oli raskaimman jälkeen vaikeutettua peliä, sillä myös Neuvostoliitolla oli kahdet kortit käsissään. Sekin puhui toisin kuin toimi, ja lisäksi sillä oli kortteja hihassa, tai siltä ainakin tuntui.

Suomen käyttämä ulkopoliittikan pehmokielä oli ristiriidassa reaaliolitiittisen todellisuuden kanssa. Ystävyydestä puhuttiin niin paljon, että ulkopuolisille syntyi vaikutelma yksinkertaisesta ja nöyryytetystä kansasta, joka ei ymmärtänyt maailman raadollisuutta eikä osannut toimia sen luonnonlakien mukaisesti. Tätä ei voinut suomettumisaikana selittää pois – eikä voi jälkeenkään. Mutta ei voi selittää pois sitäkään, että pehmoapuheen suojassa Suomi pysyi ottamaan etäisyyttä Neuvostoliitosta. Suomi otti väärältä näyttäneen roolin, mutta voitti sillä valinnalla oikeita asioita.

Suomen toiminnalla kylmässä sodassa oli samanlainen henkinen rakenne kuin sen toimilla toisessa maailmansodassa. Vuosien 1939–1947 historian pelkistetty sisältö oli se, että Suomi päätyi sodan eri vaiheissa sekä sotaan että yhteistyöhön sekä Stalinin että Hitlerin kanssa. Vaihtoehtoina olivat piru ja belsebub mutta kumpikaan niistä ei saanut pysyvää yliotetta

Myös kylmän sodan aikana Suomella oli vastassaan kaksi pimeyden voimaa. Vanhanaikainen imperialismi, joka oli peräisin keisarien ajalta ja messiaaninen ideologia, siis marxismi-leninismien miekkälähetys. Suomettumisen ytimenä oli yritys tyydyttää suurvallan turvallisuustarpeita Neuvostoliiton imperialismin hillitsemiseksi, ja siihen sisältyi epämääräinen toive, että tämä riittäisi torjumaan myös sen messianismin. Se riitti.

Suomalaisilla oli tietysti paljon onnea sekä toisessa maailmansodassa että kylmässä sodassa. Molemmissa yhteenotoissa Neuvostoliitolla oli useita Suomea tärkeämpiä ongelmia, ja se joutui hoitamaan monia asioita yhtä aikaa ja kaukana täältä. Suomi pääsi monesta pinteestä kuin koira veräjältä ja Neuvostoliitto tyytyi ajattelemaan hoitavansa Suomen joskus myöhemmin sopivan tilanteen koittaessa. Suomalaiset auttoivat hyvää onneaan yrittämällä vimmatusti luoda asetelmaa, jossa sellainen tilanne ei koit-

taisi koskaan. Ja he onnistuivat.

Toisen maailmansodan aikana suomalaiset pystyivät torjumaan sekä pirun että belsebubin. ”Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto voitti, mutta hyvänä kakkosena tuli maaliin pieni sisu- kas Suomi”, kuten Väinö Linna muikisteli.

Kylmässä sodassa Neuvostoliitto ei loppujen lopuksi voittanutkaan, mutta jo ennen sen asian varmistumista suomalaiset olivat selvinneet ainakin kakkossijalle luiskahtamalla sekä naapurinsa imperialismin että sen messianismin otteesta. He olivat kylmässä sodassa samanlaisia velikutlia kuin Linnan jermut toisessa maailmansodassa.

Kirjallisuus

Juhana Aunesluoma: *Vapaakaupan tiellä. Suomen kauppa- ja integraatiopolitiikka maailmansodasta EU-aikaan.* Hämeenlinna 2011.

Jaakko Blomberg: *Vakauden kaipuu. Kylmän sodan loppu ja Suomi.* WSOY 2011.

Jaakko Blomberg – Pertti Joenniemi: *Kaksiteräinen miekka. 70-luvun puolustuspolitiikkaa.* Helsinki 1971.

Finnish-American Academic and Professional Exchanges. Analyses and Reminiscences. Toimittanut William Copeland ym. Espoo 1983.

Jussi M. Hanhimäki: *Rinnakkaiseloja patoamassa. Yhdysvallat ja Paasikiven linja 1948–1956.* Saarijärvi 1996.

Max Jakobson:

– *Väkivallan vuodet.* Keuruu 1999.

– *Pelon ja toivon aika.* Keuruu 2001.

– *Tilinpäätös.* Keuruu 2003.

Ahti Karjalainen: *Aikoja ja tapauksia Ahti Karjalaisen elämästä.* Toimittanut Kauko Rumpunen. Juva 1997.

Urho Kekkonen: *Päiväkirjat 1–4 1958–62.* Keuruu 2001–2004.

Tuomo Polvinen: *J. K. Paasikivi. Valtiomiehen elämäntyö 4–5 1944–1948.* Juva 1999–2003.

Kimmo Rentola:

– *Niin kylmää että polttaa. Kommunistit, Kekkonen ja Kreml 1947–1958.* Keuruu 1997.

– *Vallankumouksen aave. Vasemmisto, Beljakov ja Kekkonen 1970.* Keuruu 2005.

– *Suojelupoliisi kylmässä sodassa 1949–1991.* Teoksessa *Ratakatu 12*, s. 9–192. Toimittanut Matti Simola. Hämeenlinna 2009.

Timo Soikkanen: *Presidentin ministeriö 1–2.* Keuruu 2003–2008.

Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet 1948–1983. Vuoden ystävyys-, yhteistoiminta- ja avunantosopimus käytännössä. Asiakirjoja ja aineistoa. Helsinki 1983

Juhani Suomi:

– *Kuningastie. Urho Kekkonen 1950–1956.* Keuruu 1990.

– *Kriisien aika. Urho Kekkonen 1956–1962.* Keuruu 1992.

– *Presidentti. Urho Kekkonen 1962–1968.* Keuruu 1994.

– *Taistelu puolueettomuudesta. Urho Kekkonen 1968–1972.* Keuruu 1996.

– *Liennytyksen akanvirrassa. Urho Kekkonen 1972–1876.* Keuruu 1998.

– *Umpeutuva latu. Urho Kekkonen 1976–1981.* Keuruu 2000.

Jukka Tarkka:

– *Uhan alta unioniin. Asennemurros ja sen unilukkari Eva.* Keuruu 2002.

– *Kansallinen kolkuttaja. L. A. Puntilan yhteiskunnallinen elämäntyö.* Keuruu 2004.

– *Isänmaan unilukkari. Päiviö Hetemäen yhteiskunnallinen elämäntyö.* Juva 2006.

– *Karhun kainalossa. Suomen kylmä sota 1947–1990.* Keuruu 2012.

Jarkko Vesikansa: *Salainen sisällissota. Porvarien ja työntekijöiden taistelu kommunismia vastaan kylmän sodan Suomessa.* Keuruu 2004

Timo Vihavainen: *Kansakunta rähmällään. Suomettumisen lyhyt historia.* Keuruu 1991.

Pekka Visuri:

– *Puolustusvoimat kylmässä sodassa. Suomen puolustuspolitiikka vuosina 1945–1961.* Juva 1994.

– *Suomi kylmässä sodassa.* Keuruu 2006.

– *Idän ja lännen välissä – puolustuspolitiikka presidentti Kekkonen kaudella.* Saarijärvi 2010.

Kirjoittaja on valtiotieteen tohtori, joka toimii vapaana tutkijana ja kolumnistina. Artikkelit perustuu Tieteiden yössä Kansallisarkistossa 10.1.2013 pidettyyn esitelmään.

Avustusten haku

Kansainvälisten konferenssien ja kotimaisten seminaarien sekä liikunta-alan konferenssien avustukset

7.–31.10.2013 ja toisen kerran 16.2.–15.3.2014.

Huom! Haku alkaa ensimmäisenä päivänä klo 8.15 ja päättyy viimeisenä päivänä klo 16.00 viikonpäivästä riippumatta.

Lisätietoja: www.tsv.fi/avustukset